

WWW.LATVIJASNOTARS.LV

Mantojuma kārtšanas process – soli pa solim

Katru gadu zvērināti notāri Latvijā uzsāk vidēji 12 000 mantojumu lietu. Ir trīs veidi, kā mūsu valstī mantot un atstāt mantojumu – ļaut, lai manta tiek sadalīta saskaņā ar likumu, atstāt testamentu vai noslēgt mantojuma līgumu. Par to, kā jārikojas cilvēkam, kurš kļuvis par mantinieku pēc tuvinieka nāves, stāsta Latvijas Zvērinātu notāru padomes priekšsēdētājs Jānis Skrastiņš.

Jebkurā gadījumā pēc cilvēka nāves viņa tuvākajiem ģimenes locekļiem – mantiniekiem ir ļoti būtiski izdarīt pirmo soli – aiziet uz zvērināta notāra biroju. Latvijas valsts ir izvēlējusies pieteikšanās sistēmu, un mūsu zvērinātie notāri nemeklē mirušā cilvēka potenciālos mantiniekus – mantiniekiem pašiem pie zvērināta notāra ir rakstiski jāizsaka vēlme mantot. Tas nozīmē, ka mantinieks ir tas, kurš ierodas pie zvērināta notāra, un tikai pēc viņa rakstiska noteiktā kārtībā apliecināta iesnieguma saņemšanas zvērināts notārs ir tiesīgs uzsākt mantojuma lietu.

Mantošanas iesniegumu mantinieks iesniedz zvērinātam notāram, kurš praktizē tajā apgabaltiesas darbības teritorijā, kur bija mantojuma atstājēja pēdējā deklarētā dzīvesvieta, bet, ja tā nav zināma – pēc mantojamās mantas vai tās galvenās daļas atrašanās vietas.

Mantiniekam, ejot pie zvērināta notāra, līdzī jāņem sava pase vai personas apliecība, mantojuma atstājēja miršanas apliecība, radniecību pierādošie dokumenti (dzimšanas apliecības, laulības apliecības), mantojamās mantas saraksts un novērtējums, ja mantots tiek arī kas cits bez nekustamā īpašuma. Ideāli – ja ir ziņas arī par visiem zināmajiem mantiniekiem. Ja vajadzīgie dokumenti nav pieejami, to sagādāšanu iespējams uzticēt zvērinātam notāram. Viņa rīcībā ir ne tikai vajadzīgās zināšanas, bet pieejami arī valsts reģistri.

Pirms lietas uzsākšanas zvērināts notārs pārliecinās Mantojumu reģistrā, vai to jau nav uzsācis kāds cits zvērināts notārs, piemēram, ja cits kandidāts uz mantojumu jau ir iesniedzis iesniegumu. Pēc tam zvērināts notārs pārliecinās Publisko testamentu reģistrā, vai tajā ir reģistrēts mantojuma atstājēja pēdējās gribas rīkojuma akts jeb testaments (vai mantojuma līgums).

Pēc mantojuma lietas uzsākšanas, ja nepieciešams, oficiālajā laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" tiek izsludināta mantojuma atklāšanās. Sludinājumā zvērināts notārs uzaicina pieteikties tos, kuriem kā mantiniekiem, kreditoriem vai kā citādi ir tiesības uz mantojumu. Uzaicinājuma termiņu, ja likumā nav noteikts citādi, zvērināts notārs nosaka pēc saviem ieskatiem, taču tas nedrīkst būt īsāks par trim mēnešiem no uzaicinājuma publicēšanas dienas. Ja mantinieku loks ir skaidrs, zvērināts notārs parasti nosaka trīs mēnešu pieteikšanās termiņu (termiņu ir svarīgi ievērot ikvienam, kuram ir tiesības mantot, kā arī kreditoriem) un operatīvi pabeidz uzsāktu lietu. Ja lieta ir komplicēta un radniecība attāla, būs nepieciešams ilgāks laiks īpašuma un radniecības dokumentu sagādāšanai un lietas izskatīšanai. Kopumā vidējais mantojuma lietas izskatīšanas ilgums Latvijā ir trīsarpus mēneši.

Lai neizaicinātu likteni un operatīvi sakārtotu jautājumus par mantotā īpašuma tālāko pārvaldīšanu, kā arī nepakļautu sevi dažādiem riskiem un sarežģījumiem, mantošanas iesniegumu ieteicams iesniegt ne vēlāk kā divus mēnešus pēc tuvinieka nāves.

Vēršoties Latvijas Zvērinātu notāru padomē, ikvienam ir iespēja pārbaudīt, vai konkrētas viņšaulē aizgājušās personas mantojuma lieta pie kāda no Latvijas notāriem jau ir uzsākta. Jāzina aizgājušā vārds, uzvārds un personas kods (vai vismaz dzimšanas datums). Tāpat var saņemt arī ziņas par to, vai Publisko testamentu reģistrā ir reģistrēts aizgājušā atstāts testaments. Tas ir maksas pakalpojums.